U. B. BERGEN
1611.16
Ms. 1568 I h 25

"F R A M"

7. oktober 1944.

Hvor står Bergen ?

I de første årene av den tyske okkupasjonen og NS-styret gikk det store ord om den rakryggede holdning som befolkningen i Bergen viste. Vår by ble alminnelig omtalt som den norskeste i landet, et eksempel for andre, og bergensere som var på reise til andre landsdeler, kunne sole seg i en popularitet som de ikke alltid har nytt når de la sine syv fjell bak seg.

Vi skal ikke her dømme om i hvor høy grad denne populariteten var berettiget, om hvor mye som skyldtes aktiv innsats og hvor mye som skyldtes at vi unngikk påkjenninger som andre ble utsatt for. Det som er det viktigste idag er den triste kjensgjerning at det ry Bergen skapte seg i 1940-42 ser ut til å ha blitt en sovepute for svært mange bergensere. De later til å være blinde for at ikke bare kan mange andre norske byer rose seg av en langt mere aktiv og målbevisst innsats i kampen mot tyranniet slik den arter seg idag, men også at Bergen på enkelte felter stiller seg usolidarisk i kampen og ikke engang gjør den passive innsats som må være minimumskravet til alle nordmenn. Vi sikter her først og fremst til den manglende oppslutning om parolene fra hjemmefronten. Det tjener ikke noe å legge skjul på at fåere viktige paroler i den siste tiden, som for eksempel Oslo er blitt fulgt lojalt av den aller største delen av befolkningen, har vært uten nevneverdige virkninger i Bergen. Det gjelder for eksempel boikotten av det nazistyrte Komediateatret, av tyske og nye norske filmer, av offentlige konserter og av teaterforestillinger der det opptrær blokerte skuespillere, alt sammen paroler som ikke krever noen personlig innsats av dem de er rettet til. Det er da heller ikke å undres på at paroler som det kreves større mot til å følge, som for eksempel den at handelsskoler ikke skal la sine elever registrere og at elever som er over 17 år skal forlate skolene, er blitt oversett eller omgått ved forhandlinger med NS-myndigheter.

Vi er fullt oppmerksom på at det i hvert enkelt tilfelle kan nevnes unnskyldende momenter. Parolene er ofte utsprunget av en kampsituasjon som ikke har vært så tilspisset her som i andre byer der presset er hardere. Det har tildels her i byen vært mulig å oppnå innrømmelser fra myndighetene som de ikke har fått andre steder. Parolene er blitt seinere kjent her enn for eksempel i Oslo, og det har vært færre som har visst hvor nødvendige de var. Det hendte også i den første tiden, da hjemmefronten var uten noen fast organisasjon, at forskjellige og motstridende paroler ble sendt ut. Det ga et glimrende påskudd for alle svake sjeler til å unndra seg ansvaret og heve seg over alle de paroler som ikke passet deres bekvemmelighet.

Ingen av alle disse unnskyldningene kan godtas idag. Mot alle grunner som springer ut av det gamle synet på Bergen som "nokke for seg sjøl" må det slåes fast at kampen idag er nasjonal, at ved å stille oss usolidarisk overfor resten av landet sviker vi landsmenn i en kamp om nasjonale og prinsippielle verdier. Vår unnfallenhet blir brukt som våpen i nazipropagandaen, brukt til å skape tvil hos de andre om at det nytter. Vi skal huske på at det å følge parolene krever offer som det ikke er lett å bære om vi ikke har den trygge forvissningen om at alle er i samme båt. Hvordan tror dere det virker på de ungdommer som frivillig gir avkall på utdannelse de har strevet etter å få del i for å ruste seg til livskampen, når de hører at i Bergen har man "ordnet seg" så alt går normalt? Og hva må musikkelskerne i Oslo føle når de får vite at folk som regner seg for gode nordmenn kan gå på konsert i Bergen, men ikke i Oslo, enda det prinsippet det står om, kulturlivets frihet overfor innblanding fra okkupantene og deres lakeier, skulle være en like umistelig del av friheten for bergenserne som for andre nordmenn?

Mot dem som tviler på at parolene stammer fra ansvarlig hold vil vi

gjerne slå fast at deres tvil ikke lenger har noen berettigelse. De paroler som spredes ved hjelp av den illegale pressen og bringes videre ved muntlig kontakt gjennom menn og kvinner du stoler på, har alle vært forelagt de beste og kyndigste folk med innsikt på det området parolen gjelder, og de sendes ikke ut uten etter nøye overveielse. Men da er de også ment å skulle følges, ikke bare av alle andre, men av deg. Som forholdene er idag, kan du ikke vente å få utøve din demokratiske rett til alltid å skulle være medbestemmende i beslutninger som gjelder hele folket. Vi er i krig, i en total krig der vi alle er soldater, og ordrene fra de menn som forholdene har gjort til våre anerkjente ledere, og som står i den nøyeste kontakt med regjeringen, må følges, ikke blindt, men som utslag av solidaritet og samkjensle med dine landsmenn og i forståelse av kampens alvor.

Gjør ditt til at Bergen igjen blir den norskeste byen i Norge. Vi har tradisjoner å ivareta. I en kamp om nasjonale verdier er det norske folket vant til å se bergenserne i fremste rekken.

X

Fra kirkefronten.

Aksjonen mot Det Norske Misjonsselskap går videre. Samtlige selskapets hovedstyremedlemmer har fått innkalling til arbeidstjeneste. Etter pålegget skal de sendes på vedhogst for å sikre Stavangers brensels-forsyning. De har ikke etterkommet innkallingen.

Den kjente legmannshøvding Ludvig Hope er sluppet ut fra Grini. Professor Hallesby sitter derimot fremdeles.

Tallet på forviste prester i Lillehammer er nå 38. De overvåkes av 27 statspolitibetjenter som nylig kom til Fåbergdistriktet. Reglene om meldeplikt er innskjerpet.

X

Potetsituasjonen.

En gunstig løsning av potetforsyningene til sivilbefolkningen er den viktigste betingelsen for at den skal komme igjennom denne høsten og vinteren uten å sulte. Det er absolutt hødvendig at bøndene gjør sitt ytterste for at årets bekkjedne avling kommer i de rette hender. Det er ikke nok at de med forakt avviser alle tyskernes forsøk på underhånds-oppkjøp av poteter til svartebørspris. Slike forsøk meldes det om i Hordaland, og de kan komme til å bli gjentatt andre steder. Bøndene må sørge for at sivilbefolkningens anvisninger på åpteetkjøp, som iår fortrinsvis bør skje direkte fra produsent, blir dekket først. Dernæst skal han selvsagt sørge for poteter til seg selv og sin familie og for settepoteter til næste år. Rekvisisjonene fra de tyske myndigheter må komme i tredje rekke og helst saboteres fullstendig. Sørg ialfall for å dra allting ut så lenge som mulig. Protester først mot det pålagte kvantum, under henvisning til at høsten er så mye dårligere enn ifjor at det ikke er noen mulighet for å kunne levere mer enn en del av det som ble avgitt ifjor, langt mindre mer. Blir protesten avvist, så påank avgjørelsen. Må det til slutt leveres noe, så bruk alle de unnskyldninger din fantasi kan finne på til å oppnå utsettelse, mens leveringene til private går sin gang.

Forbrukerne må selv gjøre sitt ytterste for å få sine rasjoner i hus så snart som mulig. Hvis det overhodet går an, prøv å få din forsyning direkte fra en bonde. Beholdninger hos grossister og handlende er alltid en fristelse for tyskerne til å beslaglegge.

Handelsskolene.

Ingen gutt eller jente over 17 år må søke å bli opptatt som elev ved handelsskole, da man nå må få søknaden godkjent av arbeidskontoret. De som er opptatt allerede, må slutte snarest. - Denne parole har hatt meget god virkning. Ved Oslo Handelsgymnas begynte i høst 3 studentklasser. Samtlige sluttet etter noen dagers forløp. Ved Oslo kommunale Handelsskole har det meldt seg noen få elever over 17 år, derav noen invalider. Ved Treider er elevtallet senket til ca. 45%, ved Wangs til ca.

50%. Om søkningen til handelsskoler utenfor Oslo kan foreløpig opplyses: Drammen, Tønsberg og Fredrikstad handelsgymnas har får ingen studentklasser, idet det har meldt seg for få elever, eller disse har trukket seg tilbake etter å ha fått vite om parolen. På Hamar fikk handelsgymnaset ordre fra arbeidskontoret om ikke å begynne skolen før 10. sept. da arbeidskontoret først ville se hvor mange det trengte til annet arbeid. På en handelsskole i Skien hadde elevene fått lov av arbeidsformidlingen til å begynne, men så snart de innfant seg, ble de utskrevet til arbeidsinnsats.

Angiver.

Det advares mot kunstmaler Smith Jahnsen, Nødtvedt i Tana. Han er angiver

Vis forsiktighet i alt illegalt arbeid.

Angrepet på ubåthavnen.

De tragiske begivenheter på Laksevåg, der 144 norske sivile ble ofre for et alliert angrep på den tyske ubåthavnen, har vakt sorg og medfølelse over hele landet. Særlig har det gjort et dypt inntrykk at så mange barn omkom på Holen skole.

Naziavisene gjør for tiden sitt beste til å utnytte hendingen til propaganda. Men i Bergen og på Laksevåg, der en kjenner de lokale forhold, vender forbitrelsen seg først og fremst mot våre "beskyttere" som legger sine sprengstofflaster ved en kai midt i hjertet af byen (det som førte til eksplosjonen den 20. april) og kliner sine militære anlegg inn på skoler og barnehjem, privathus og hospitaler. Den vender seg også mot de kommunale myndigheter som tillater at det blir holdt skole for våre barn i en bygning som er nærmeste nabo til det mest utprøvede militære mål i byområdet, og ikke gjør noe for å evakuere privathusene i nærheten heller.

Den riktige reaksjon på slike hendelser som den på Laksevåg er at enda sterkere enn før går inn for å gjøre slutt på krigen. Sålenge tyskerne er i landet, er Norge krigsskueplass. Sikkerhet for oss selv og våre barn får vi først når de er drevet ut, og det er det hver nordmanns plikt å hjelpe til med.

Retningslinjer for film og teater.

Film. Isommer har Holst Jensen og Tryggve Larssen filmet hos Walter Fürst. Nå da all filmvirksomhet er på NS hender og alle nye norske filmer skal boikottes er det forvirrende for publikum at kjente skuespillere legger navn til de nye filmene. Filmengasjementer er forbudt.

Turneer. Opplesnings- og andre turneer vil ikke bli boikottet gjennom de offentlige paroler som nå kommer gjennom den hemmelige presse og fra London radio. Men vi henstiller til Dem at De avholder Dem fra å dra på Turné. Det er uverdig å søke teaterdirektoratet om løyve. Det er uverdig å fremlegge sitt program til censur. Norske forfattere avstår fra dette og gir ikke ut bøker. Norske malere holder ikke separatutstillinger. Norske musikere gir ikke konserter på slike vilkår.

De kan naturligvis mot dette anføre at privatteatrene driver sitt virke på lisens og under censur. Dessværre må det være slik. Norske privatteatre og faste turneer har måttet bøye seg fordi de har stab av skuespillere og funksjonærer som ved å være i engasjement unngår nasjonal arbeidsinnsats. Men får å tjene noen penger på en turné, bør man ikke nedverdige seg til maskopi med teaterdirektoratet. Det skjedde for hyppig i forrige sesong. Det bør ikke skje i denne.

Teater- og filmskolene. Skuespillere som regner seg for gode nordmenn har lenge undervist ved NS teaterskole. De er kommet i en beklagelig situasjon. Det ville være ønskelig om de kom seg fri.

Ved NS filmskole, som nå opprettes, må ingen norsk skuespiller under noen omstendighet undervise.

Engasjementer. Skuespillerne ved Nationaltheatret, Det norske teatret og Trøndelag teater er tvunget til å bli i sine engasjementer. Det er imidlertid en selvfølge at ingen norsk skuespiller tar engasjement ved disse blokerte teatrene eller gjester der. Johan Hauge og Carl Habel er begge knyttet til Nationaltheatret etter nyordningen. De er beg-

ge NS. Karl Bergmann skal gjeste som instruktör og skuespiller ved Nationalteatret. Konsekvensen er at hans iscenesettelse av "Jeppe på Bierget" på Det nye teater nå blir boikottet. Vi kan ikke ha denne sammenblandingen av NS og annen teatervirksomhet.

NYHETENE I UKEN.

VESTFRONTEN. Den amerikanske arme gikk tidligere i uken til et storangrep mot et nytt avsnitt ved Aachen med luft og landstridkrefter. Forut för angrepet ble antiluftskyts holdt i sjakk med artelleri mens 400 svære bombefly bombarderte et mindre område i 1 1/2 time. Hullet som dette angrepet laget i Siegfriedlinjen, utvides stadig, og den 1.amerikanske arme er nådd fram til Obach, der heftige kamper pågår. Söndag ble meldt at den 1.amr.arme na stå 15 km. inn i Tyskland på dette avsnittet. De har tatt 8 landsbyer og 2.000 tyskere til fange under angrepene lördag. Mellom Geilenkirchen og Allsdorf har troppene rykket fram 3 km. i 10 km.bredde. Her avtar den tyske motstand og kanonild. Engelske og kanadiske tropper har trengt tyskerne tilbake 11 km. nord for Antwerpen, som derved er kommet utenfor artelleriildden fra de tyske batterier. De allierte rykker her fortsatt fram og har tatt byen Tilburg. I det vestlige Holland trues tyskerne som står på Beveland med å bli avskåret. De allierte stod fredag knapt 10 km. fra Bevelandstangen. Brittiske bombefly har sprengt dikene omkring öya Valkeren. Tyskerne hadde her batteriet som behersket innseilingen til Antwerpen. Disse batterier er nå oversvömmet. - Mellom Metz og Nancy har den 3.amerikanske arme gått til en offensiv på 30 km.bred front, og har god fremgang. - I Dunkerque inntrådte der i uken 48 timers våpenhvile, for at der skulle bli anledning til å evakuere sivilbefolkningen. Så snart den tilsagte tid var ute, ble angrepene gjenopptatt med ny heftighet. - I uken har der vært en fantastisk orkan av flyangrep inn over Tyskland. Natt til lördag var 8.000 fly i virksomhet over Tyskland og dets krigsindustri. 30.000 tonn bomber ble kastet ned i löpet av de siste 60 timer. -

ÖSTFRONTEN. Dagö er erobret av russerne. Den röde hær har åpnet en ny offensiv mellom Riga og Memel. En kile öst for Memel og nord for Varsjava går i retning av öst-Preussen. Her mistet tyskerne lördag 200 tanks. - Halvdelen av Ösel med den viktige havneby er nå besatt av russerne. - I Jugoslavia har russiske og jugoslaviske tropper konsentrert seg på den nordre bredd av Donau rett mot Beograd. Byen Pancevo nord for Beograd er tatt.

HELLAS. Under hele krigen har greske friskarer vært i aksjon i Hellas. Flere tyske divisjoner har vært bunnet her, og stadig har de vært utsatt för friskarenes lynangrep. - Torsdag gjorde brittiske tropper landgang i det sydlige Hellas, og landgangsaksjonen var relativ lett, takket være friskarenes strålende innsats. De allierte har rykket inn i byen Patras i nordre Pelopones og har besatt en flyplass. Brittene har og rykket inn i havnebyen Rion. - På Kreta, der de allierte gikk i land tidligere i uken, pågår det kamper med tyskerne som har trukket seg tilbake til den n.v.spiss av öya. -

ITALIA. I Italia rykker den 5.arme fram mot Bologna. De står nå knapt 20 km. fra byen. Vignola, vest for Rimini er erobret av indiske tropper.

FINNLAND. Finske trpper har rensket et område på 35.000 km^2 og har drevet tyskerne ut av Tornea. Utenfor Kemi raser det heftige kamper.

WENDEL WILKIE, president Roosevelts motkandidat, döde söndag morgen av hjertefeil.